

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Coniecturalis status & eius variæ species.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

ditionis dam natus fuerit, magistratui detur custodiendus, & trigesima die torqueatur, vt confcios dicat, & adulteros licet occidere: proditionis damnatus magistratui collegæ suo datus est custodiendus Ille cum in adulterio deprehensum occidit, reus est conscientia. Hic enim & rationale est genus, in quo quaeritur, an hic confcius fuerit, an ille adulter: & legale, in quo quaeritur, an eum illi licuerit occidere, qui torqueri debuerat, vt confcios diceret.

Alia diuisio causarum.

Petita à genere characteris, siue elocutionis.

CAPVT XXIX.

Alia genera controuersiarum, quae publica dicuntur, & earum quinque genera.

Post hæc genera controuersiarum afferuntur etiam quinque, vt consideratur causa, ratione characteris, siue elocutionis, & modi agendi: sunt igitur, Ethicum, Patheticum, Apodicticum, Diaporeticum, Mixtum.

Ethicum genus, in quo mortalitas quædam, id est, mores hominum considerantur, vt sunt comædia.

Patheticum genus, in quo morus est animi, & vis quædam, & impetus mentis, vt sunt tragedia: vt:

Indemnatos liberos liceat occidere, tres filios lege indemnatorum, in conspectu matris occidit: mater eodem gladio se ineremit.

Reus est, quod causas mortis præstiterit.

Apodicticum, in quo pugna quaestionum est.

Peregrè proficiscens reliquit ad amicum certam frumenti mensuram. Ille in fame ciuitatis duplo precio frumentum vendidit: reuersus amicis contendit de lucro.

Diaporeticum, in quo addubitatio est, nec quicquam certi offertur, vt;

Cum duo fratres dissidentes contenderent armis, pater intercessit, vulneratus est, incertum à quo; quaerunt filij, à quo sit vulneratus: non dicentem accusant dementia.

Mixtum, quod non ex vno genere compositum est: vt est hæc ipsa materia patris vulnerati: nam & patheticon est in fratrum congressione, & diaporeticon est à dubitatione patris.

De statu, & eius diuisione.

CAPVT XXX.

Reperitis generibus controuersiarum quaeritur status, quo consistit controuersia. Genera statuum sunt duo; rationale, & legale.

Interest inter rationales status, & legales: quod rationales rei alicuius vel facti habent quaestionem: legales autem legis, & iuris continent disceptationem.

Rationales status secundum Hermagoram sunt quatuor, coniectura, finis, qualitas, & translatio: sed translationem tantundem accepimus legalem: quoniam nulla translatio, id est, præscriptio, sine lege potest esse.

Coniecturalis status, & eius varia species.

Coniecturalis status sex modis fit: aut quum de facto constat, & de persona non constat: aut quum de persona constat, & de facto non constat: aut quum de utroque non constat: aut quum de sola voluntate fit quaestio: aut quum de re ipsa quaeritur: aut cum est antitegorica.

Quum de facto constat, & de persona non constat, vt, Cum abdicato filio, qui militabat, inuentus est pater telo filij sui occisus; reus est filius parricidij. Hic enim de facto constat, id est, occisum esse patrem, sed de persona non constat, quaeritur enim, an à filio sit occisus.

Quum de persona constat, & de facto non constat, vt, Luxuriosum filium pater abdicauit, abdicatus medicinae studuit; postea decumbenti patri dedit poculum, quod diceret sanitatis: pater in media potione; ait se ventum accepisse, filius residuum poculum bibit, & decessit pater, reus est filius parricidij. Hic enim de persona constat, quoniam filius poculum dedit: sed de facto non constat, qualem enim potionem dederit, vtrum veneni, an sanitatis, incertum est.

Quum de utroque non constat, vt, luxuriosus pater non comparauit, reus est parricidij filius. Hic enim non constat, occisum esse patrem, etsi constiterit, incertum est, an à filio sit trucidatus.

Quora

Quid statu. Genera status. Rationales.

Sex species coniecturalis status. Antitegorica.

Quum de voluntate quaeritur, vt Luxurio-
sus adolefcens nocte a meretricis domo ex-
pulfus, cereum ardentem ante meretricis fores
abiecit, domus arfit, arguit eum, vt refituar.
Hic enim, & de perfona, & de facto conftat:
fed tantummodo quaeritur, qua id fecerit vol-
untate.

Quum de re ipsa quaeritur, quando *πρὸς τὴν
οὐσίαν* quaestio est, non de facto aliquo: id est,
cum quaeritur, an aliquid fuerit illud, de quo
quaestio est, non an aliquid fit factum: repetebat
a commilitone suo pecuniam tanquam
creditam, negantem se debere, occidit, sed &
se interfecit: repetunt pecuniam haeredes in-
terfectoris, ab haeredibus pernegantis, illi con-
tradiciunt. Hic enim non de facto quaestio est,
sed de eo, an pecunia ante illa fit credita.

A *ὑπερκατανομή* est mutata accusatio, id est,
quum aliqui se inuicem accusant: vt vir fortis
habebat noueram, habebat & in matrimonio
captiuam: ambiguis signis obiit. accusant se
in uicem ueneficij nouerca; & captiua.

Finitiuus status.

*Finitiuus
status, &
eius quin-
que spe-
cies.*

Finitiuus status fit, cum id, quod obijcitur,
non hoc esse contendimus: est autem quintu-
plex: aut quum simplex est quaestio, quae a-
nastecnastica, id est, refellens dicitur: aut quum
duplex actio est: siue comparatiua, quae Antio-
ristica dicitur: aut quum duplex quaestio est,
siue coniuncta: aut quum ex partibus defini-
mus: aut quum est Antithetica.

*Prima spe-
cies a quo
uariat, siue sim-
plex.*

Simplex definitio, quum vniam rem simpli-
citer definimus: vt naufragia ad publicanos
pertineant, cuiusdam naufragi corpus cum or-
namentis, ad litus expulsum arena obrutum
est, id publicani eruerunt, rei sunt sepulchri
violati. Hic enim simpliciter quaeritur, quid
fit violare sepulchrum.

*Secunda,
duplex, &
compara-
tiua.*

Duplex actio, siue comparatiua, quum du-
as res diuersas definiunt litigantes, vt, sacrile-
gus capite plectatur, fur quadruplum soluat:
de templo quidam priuatam pecuniam iustu-
lit, petitur ad poenam, offert quadruplum, qua-
si fur. Hic enim alter sacrilegium dicit esse co-
missum, & hoc definit, alter furtum, & com-
paratione quaeritur, quid sit admissum, vtrum
sacrilegium, an furtum.

*Tertia
duplex co-
iuncta.*

Duplex quaestio, siue coniuncta: quum duas
res, quas prima pars definit, eisdem aduersa-
rius impugnat: vt, qui non initiatus sacra e-
nunciauerit, capite plectatur, non initiatus

sacra vidit in fomijs, reculit ei, qui fuerat i-
nitiatus: ille ait, haec sunt sacra: petitur ad poe-
nam, & contradicitur. Hic enim quaeritur quid
sit initiatum esse, & quid sit enunciare.

Ex partibus definitio: quum vniam rem mul-
tis partibus definimus: vt, Qui obsidebantur
ab hostibus, auxilia a finitimis conduxere, in
itinere sunt auxilia, recessere hostes ab obli-
dione: petunt illi pactam mercedem: hi con-
tradiciunt. Hic enim quaeritur, quid sit auxili-
um praestare, quod ex partibus definimus,
quod & decreuerunt, & quod miserunt, & quod
hostes recesserunt.

Antithetica definitio: qua non tantum cri-
men negamus, verum etiam commodum ali-
quod afferimus. Commendatam sibi ab Ephe-
bo chlamydem, defuncto eos, in monumentis
maiorum ei posuit. accusatur a patre Ephebi
sepulchri violati. Hic dicit sepulchrum a se
non tantum non esse violatum, verum etiam
esse & ornatum.

*Quarta,
cum non
duo, aut
plura ad
definitio-
nem rei,
aut facti
attinentia
quaerun-
tur.
Quinta
species
autem incho-
quasit ex
pugna de-
finitionum
opposita-
rum.*

*Status qualitatis, & eius duplex species,
absoluta, & assumptiua quot modis
fiat.*

Status qualitatis duplicem constat esse
speciem: Absolutam, qua factum abso-
lute defenditur, Assumptiuam, qua rebus
aliunde assumptis coloratur.

*Absoluta
species sta-
tus quali-
tatis fit
duobus
modis.*

Absoluta qualitas duobus modis fit: facti
qualitate, & iuris ratiocinatione.

Facti qualitas est, quum ostendimus factum,
quo arguimur, non esse perniciosum, & ideo
naturali iure esse concessum, vt Damnato Mi-
lone Cicero exclamauit, urbem Romam bo-
nis ciuibus sedem esse non posse, reus est lae-
Re republ.

Iuris ratiocinatio fit quatuor modis, lege,
more, secta, arte.

Lege, Indemnatos liberos liceat occidere:
tres filios lege indemnatorum occidit, reus est
uxori male tractationis. Hic enim se dicit lege
fecisse.

More, Mos apud Scythas fuit, vt sexagena-
rij per pontem mitterentur. Scythia Athenis
sexagenarium patrem per pontem deiecit, reus
est patricidij. Hic enim dicit se facta sua fecis-
se, vt hoc disputaret.

Arte,